

ปลาป่วยช่วงรอยต่อฤดูกาล

ช่วงปลายฝนต้นหนาวสัตว์น้ำมักป่วยง่าย ควรเฝ้าระวังสัตว์น้ำป่วย / เป็นโรคกัน โดยการจัดการ 3 ข้อ ดังนี้

1. เตรียมการ
2. ป้องกัน
3. ศึกษาทำความเข้าใจโรคที่อาจเกิดขึ้น

1. การเตรียมการ

1.1 หากปล่อยปลาช่วงนี้ ควรปล่อยด้วยอัตราความหนาแน่นต่ำ (ยิ่งหนาแน่นสูง ยิ่งเครียดสูง) ความเครียดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สัตว์น้ำให้อ่อนแอภูมิคุ้มกันจึงต่ำยอมรับเชื้อโรครอบๆ ตัวได้ง่ายขึ้น ตัวอย่าง เช่น- ปลาดุก, ปลาหมอ บ่อดิน ปล่อย 50 ตัว/ ตารางเมตร- ปลาดุก, ปลาหมอ บ่อซีเมนต์ ขนาดเล็ก บ่อพลาสติก บ่อดินขนาดเล็ก 25-30 ตัว/ตารางเมตร- ปลากินพืชทุกชนิด 1-2 ตัว / ตารางเมตร กรณีมีการให้อาหาร 2.5 - 3 ตัว / ตารางเมตร

1.2 เตรียมเครื่องให้อากาศ เครื่องตีน้ำ ให้เพียงพอ เพื่อให้มีปริมาณออกซิเจนเพียงพอต่อความต้องการ และช่วยป้องกันไม่ให้อุณหภูมิไม่แยกชั้นกัน มีอุณหภูมิเท่ากันทุกระดับความลึกและเท่าๆ กันทั้งบ่อ

1.3 เตรียมเกลือเม็ด / เกลือกระสอบสำหรับการเกษตร เกลือเปรียบได้กับยาสามัญประจำฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องจากเกลือเป็นตัวช่วยปรับสมดุลอออนแร่ธาตุในน้ำกับเลือดปลาให้สมดุล จึงช่วยลดความเครียด และยังช่วยขับเมือกเอาความสกปรกออกไปจากผิวปลา

- ปลาเล็ก ปลาดุก ปลาหนัง ปลาที่ผิวบอบบาง ใช้ 1-2 กิโลกรัม น้ำ 1 ตัน แช่ตลอด
- ขนาดใหญ่ เช่นพ่อแม่พันธุ์ปลาที่มีเกล็ด ใช้ 3-5 กิโลกรัม / น้ำ 1 ตัน แช่ตลอด
- กรณีบ่อดิน นำเกลือใส่กระสอบปุ๋ยไปแช่ในบ่อ 4-5 จุด อัตราส่วน 100 กิโลกรัม ต่อไร่
- กรณีในกระชัง นำเกลือไปแช่ในกระชัง ละ 5-10 กิโลกรัม ขึ้นอยู่กับขนาดกระชัง

ในบ่อดินและกระชัง เน้นให้เกลือค่อยๆ ซึมในน้ำช้าๆ เพื่อให้ปลาว่ายน้ำมาที่จุดที่แวนเกลือเอง (โดยเราไม่ต้องสาตเกลือลงในบ่อโดยตรงเหมือนในบ่อซีเมนต์)

2. ป้องกัน

2.1 ด้วยการสังเกตการกินอาหารของปลา หากอากาศเย็นมาก ควรงด หรือลดอาหารลง เนื่องจากกระบวนการเผาผลาญพลังงานจะลดลง จึงต้องการอาหารลดลง ป้องกันน้ำเสีย/ รักษาคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น นอกจากนี้ อาจเสริมวิตามินซีให้กินทุกสัปดาห์ละ 1 -2 วัน

2.2 สังเกตการว่ายน้ำว่าผิดปกติหรือไม่ แยกตัวจากฝูง ลอยหัว อ้าปาก ตั้งตัวขึ้น หนวดตั้ง ในปลาตกปลาหนึ่ง เอล่าตัวดูข้างบ่อ ว่ายน้ำแฉลบๆ พลิกไปมา หากพบอาการเหล่านี้ควรรีบจัดการ นำปลาไปให้ศูนย์ฯประมงใกล้บ้าน เพื่อตรวจโรค และแนะนำการจัดการควบคุมการรักษา ให้เร็วที่สุด (เพราะหากเป็นโรคจะติดต่อจะลุกลามทั้งบ่อรวดเร็วมาก)

2.3 หากพบปลาตาย 2-3% ยังมีโอกาสรักษาให้หาย ให้รีบนำไปไปปรึกษา ศูนย์ฯประมง ในพื้นที่ให้ช่วยตรวจหาสาเหตุหากปล่อยไว้การตายมากกว่า 10% การรักษาทำได้ยากและอาจไม่ได้ผล

3. ศึกษาทำความเข้าใจโรคที่อาจเกิดขึ้น

ในช่วงรอยต่อฤดูกาล 3.1 ปรสิต เช่น เห็บระฆัง ปลิงใส โรคอึค-จุดขาว โรคสนิมเหล็ก -โอโอติเนียม เห็บปลา หนองสมอ เชื้อแบคทีเรีย เช่น...3.2 เกล็ดพอง ท้องบวม แผลตกเลือด พบกับปลาได้ทุกชนิด อาการหนวดตั้งพบในปลาตก เกิดจากเชื้อแอสโรโมนัส 3.3โรคตัวต่าง ผิวตัวมีแผลเป็นวงสีขาวขอบสีแดง เหงือกเน่ามีคราบตะกรันสีน้ำตาลเกาะ ปากเปื่อยเป็นปุยขาวๆ ครีบหางกร่อนหลุด เกิดจากเชื้อเฟล็กซีแบคเตอร์คอร์รมนารีส3.4 โรคเชื้อรา บางครั้งจะพบว่า มีปุยขาวๆ ตามตัวหรือบริเวณแผล / บางตัวที่ป่วยนานๆมีแผลลึกถึงชั้นกล้ามเนื้อ3.5 โรคจากเชื้อไวรัส

วิธีเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจ

1. สุ่มเก็บตัวอย่างปลาตัวที่กำลังแสดงอาการ เพื่อตรวจโรค ประมาณ 4-5 ตัว นำใส่ถุงดำเสียงมาโดยให้มีชีวิต เพราะปลาตายแล้วจะตรวจหาสาเหตุได้ไม่เจนเท่าปลากำลังมีอาการ

2. สุ่มน้ำในบ่อมาตรวจ โดยใช้ขวดน้ำดื่มตวงน้ำในบ่อช่วงเช้ามืดก่อนแดดออก 05.30-06.00 น. การตวงน้ำให้หย่อนสุดแขนเพื่อเก็บน้ำระดับลึกห่างจากผิวน้ำ แล้วปิดฝาขณะที่ขวดอยู่ในน้ำ ป้องกันฟองอากาศเข้าในขวด หากมีฟองอากาศให้เก็บใหม่ บ่อใหญ่อาจเก็บน้ำ 3-4 จุด ลำเลียงมาโดยนำขวดตัวอย่างน้ำวางในกระติกน้ำแข็ง หรือถังโฟม ใส่น้ำแข็งทับ เพื่อป้องกันความร้อนในอากาศทำให้ค่าคุณภาพผิวน้ำเปลี่ยนแปลง

หากมีข้อสงสัย : สอบถามเพิ่มเติมที่ ศพจ.มหาสารคาม 043 777439